

ELLI H. RADINGEROVÁ

MOUDROST STARÝCH PSŮ

Největší moudrost šedivých čenichů?

Být v pohodě a poznat, na čem opravdu záleží.

MLADÁ FRONTA

Moudrost starých psů

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na

www.mf.cz

www.e-reading.cz

www.palmknihy.cz

MLADÁ FRONTA

Elli H. Radingerová

Moudrost starých psů – e-kniha

Copyright © Mladá fronta, a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ELLI H. RADINGEROVÁ

**MOUDROST
STARÝCH
PSŮ**

MLADÁ FRONTA

Original title: Die Weissheit alter Hunde. Gelassen sein,
erkennen, was wirklich zählt - Was wir von grauen
Schnauzen über das Leben lernen können
© 2018 by Ludwig Verlag a division of Verlagsgruppe
Random House GmbH, München, Germany

Cover photo © Getty images
Translation © Tomáš Dimter, 2018

ISBN 978-80-204-5105-7 (tištěná kniha)
ISBN 978-80-204-5260-3 (ePDF)
ISBN 978-80-204-5259-7 (ePUB)
ISBN 978-80-204-5261-0 (Mobi)

Bože, dej, ať se stanu takovým člověkem,
za kterého mne můj pes považuje.

Pro Axela, Klopse, Lady a Shiru

OBSAH

Úvod	11
Stáří - otázka postoje	19
Starej se o svoji smečku	39
Vidět srdcem	59
Poznej, na čem opravdu záleží	69
Nemusíš být dokonalý	81
Ničeho nelituj	95
Odpouštěj, dokud žiješ	107
Důležitý jsi ty	117
Miluj bezpodmínečně	127
Nikdy nejsi moc starý na nové triky	143
Skákej radostí - pokud můžeš	155
Ať jsem trpělivá! Ale rychle prosím!	163
Obejmi ticho	173
Důvěřuj své intuici	181
Věci nejsou důležité	191
Žij tady a teď	199
Ber každý den jako dar	209
Kam patříš	221

Projevuj soucit	233
Přijímej, co nelze změnit	243
Překonávej svůj strach	257
Všechno má svůj čas	271
Pusť, co nemůžeš zadržet	287
Plač, miluj, směj se	299
Láska nikdy nekončí	317
Život jde dál	335
Poděkování	343
Poznámky, bibliografie, tipy	345
Zdroje fotografií	350

ÚVOD

Změny se dějí krůček po krůčku. Přímo před mýma očima, a přesto mimo moje zorné pole. Každým dnem byla o něco starší, o miliontinu dospělejší. Nenapadlo mě to. Pak, zničehonic, mě to zaskočilo: Přímo před ní vyšplhala veverka na strom. Ale místo aby se za tím drzounem okamžitě pustila, vzrušeně štěkala a poskakovala kolem stromu, zůstala ležet a zvířátko sledovala toužebným pohledem.

Udiveně jsem se na ni podívala – a objevila šedivé chlupy, které jí lemovaly čenich. A oči, které najednou vypadaly trochu zastřené. Moje fenka Shira zestárla. Jak mi to jen mohlo ujít? Měla jsem to před očima, a přesto jsem to nevnímala. Byla jsem u toho moc blízko.

Rodiče dospělých dětí často vyprávějí o úleku, jaký pociťují, když listují starým albem s rodinnými fotografiemi. Vidí fotky svých ratolestí, jak si hrají na pláži a s nafukovacími křídélky na rukou se cachtají v bazénu, a kladou si otázku: Co se stalo? Kde na cestě mezi dětstvím, pubertou a dospělostí jsme o ně přišli? Jak to, že jsme si nevšimli, že děti zestárly?

Nedávno jsem si prohlížela fotky Shiry, když byla ještě malá. Baculaté, téměř bílé štěně labradora prostrkující hlavičku volantem mého auta. Setkání se psími kamarády. První plavecká cvičení, pro jistotu na

dlouhém vodítku. Aportování hračky, která byla větší než ona. O půl roku později Shira coby puberťačka na túře, šijí s ní všichni čerti.

Když jsem poprvé držela v ruce zmítající se měkký chlupatý uzlík, nemyslela jsem na to, že pro mě bude její stáří tak těžké. Po náročných štěněcích a vyzývavých pubertálních letech jsem se s dospělým psem uvolnila a těšila se na náš „důchod“. Moje představa byla: Shira celý den spí a já mohu v klidu celý den psát. Bude spokojená s tím, že je u mě, a nepotřebuje žádný program na rozptýlení. Měla bych méně práce. Omyl. Starý pes vyžaduje spoustu práce, stejně jako hodně trpělivosti a zvláštní péče.

Stáří umí být pro zvířata a jejich lidské průvodce velkou výzvou. Ale může také vést k tomu, že poznáme jejich nový rozměr a naučíme se je mít rádi. Více se přizpůsobujeme jejich potřebám. Teď pro nás nadešel čas vrátit jim trochu z té bezpodmínečné lásky, trpělivosti a tolerance, kterou nám celý život poskytovala.

Podívám se na svou fenku, která leží pod psacím stolem. Cítí, že se na ni dívám, ale nevstává. Jen její ocas tluče o zem. Buch, buch, buch. Jsme spojeny tímto zvukem. Kleknu si vedle ní a sevřu její hlavu do dlaní. Její uši kloužou mými prsty jako samet. Konečky prstů jí přejíždím po těle, tu a tam ucítím tukovou bulku. Shira je pořád přitažlivá fenka – štíhlá, s lesklou plavou srstí.

Skloním hlavu a něžně ji políbím na měkkou část čenichu pod okem. Cennou chvíličku se ani jedna

nepohneme, zadržujeme ten magický okamžik. Potom se zvednu a zase se věnuji své práci. Shira hluboce vzdychne a spí dál.

Chvilé jako tato, kdy pocítuji niterné sepětí se svou fenkou, mají mimořádný význam. Vždycky jsem se radovala z toho, že je součástí mého života, ale kvůli vědomí konečnosti našeho vztahu si její přítomnost uvědomuji o to intenzivněji.

Shiře je teď třináct let. Měřeno lidským věkem (přibližně třiadvadesát) mě už dávno předběhla. Když venku na poli plavně kluše, čenich zanořený v trávě, nebo když lumpačí se svými psími kamarády, není na ní ten věk vidět. „Vždyť je ještě mladá, nebo ne?“ To často slýchám od jiných pejskařů. Člověk si toho všimne, když se po dlouhém putování večer pomalu a opatrně sveze před pohovku, aby ulevila svým unaveným kostem. A když se zvedá ze svého oblíbeného hlubokého křesla, musí se namáhat víc než dříve. Jakmile se na procházkách zastavím, častěji si lehá. Ano, i já musím občas zastavit.

Vedu si o Shiřině životě deník, chci zachytit každý okamžik v naději, že mi to pomůže lépe zpracovat bolest ze ztráty, která nevyhnutelně přijde.

Vím, co přijde. Už jsem život sdílela se dvěma psy až do jejich smrti ve vysokém věku, a oba jsem při umírání doprovázela. Teď opět nadešel čas, abych se připravila – pokud se na to vůbec dá připravit. V podstatě je to také můj příběh. Prožívám, jak živá bytost, kterou nade vše

miluju, stárne a začíná svou cestu vstříc smrti. Jsem to já, kdo jednoho dne bude (nebo nebude) jednat. Musím se naučit sžívat se změnami a přijímat nevyhnutelné. Jednoho dne budu ve svých rukách držet život Shiry a budu se muset rozhodnout, co s ním udělám. A to mi nahání strach.

Při psaní tohoto deníku jsem zjistila, že se připravuji nejen na stáří a konec mé fenky, ale že se také ohlížím za naším společným životem. Za vztahem, který se stal během let niternějším a bohatším. V uplynulých letech jsme obě zestárly, prožily jsme totéž. To se děje často, když člověk dlouho žije se psy. Shira a já jsme se naučily, co se v tomto životě naučit dalo. Známe zákony života a jsme smířené se světem. Užíváme si společně trávený čas.

Nejtěžší pro mě bylo psát kapitolu o loučení s našimi milovanými čtyřnožci. Opravdu jsem chvíli přemýšlela, milé čtenářky a milí čtenáři, zda vás tím mám obtěžovat. Nakladatelství mě varovalo. Ale protože tohle je osobní kniha, rozhodla jsem se předložit vám celé spektrum pocitů, které s sebou nese život se starým psem. Jak mám psát o moudrosti starých psů, aniž bych se dotkla důležité moudrosti a nejintenzivnější lekce, kterou nám mohou dát? Nakonec je zacházení s koncem života jejich největší dárek, jaký nám věnují.

Psi jsou obohacením. Čím jsou starší, tím drahocennější je čas, který s nimi smíme strávit. Život se starým psem a doprovázení ho v jeho posledních letech nám

otevívá oči a srdce. Poznáme, že nás mohou stáří a umírání mnohému naučit a že připravit se na smrt také znamená připravit se na život.

STÁŘÍ – OTÁZKA POSTOJE

Fyzik Albert Einstein vysvětlil ve své teorii relativity pojem času známým „paradoxem dvojčat“: Jedno z dvojčat letí raketou do vesmíru, druhé zůstane na Zemi. Po jisté době se bratr, který letěl do kosmu, stejnou rychlostí vrátí na Zemi. Jakmile dorazí, oba bratři zjistí, že dvojče na Zemi je podstatně starší než jeho bratr z vesmíru. Podle Einsteina je to logické, protože díky rychlému prostorovému pohybu „spotřeboval“ astronaut méně času.¹ Jak rychle nebo pomalu čas plyne, závisí na tom, jak rychle se pohybujeme.

Nepotřebuji kosmickou loď, abych pozorovala rychlost času. Stačí mi můj pes. Shiru jsem si pořídila, když byla osmítýdenní štěně. Dnes – kdy jí je třináct let – je starší než já. Dívám se na ni a ptám se: „Jak je to pro všechno na světě možné, že jsi tak zestárla?“

Shira je veselost sama a ve své nekonečné dobrotě na mě upře svůj pohled, který říká: „Jen se koukni na sebe.“

A má pochopitelně pravdu. I já jsem zestárla. Nevím, jak se Shira cítí, když je starší. Chtěla bych věřit, že to prostě akceptuje, a v nejlepším případě, že si to užívá.

V okamžení leží pod mým psacím stolem, zády se opírá o topení. Občas si protáhne nohy jako kočka,

zatne drápy do koberce a podívá se na mě. Pak zhluboka vzdychne a spí dál, jednu tlapu položenou přes druhou jako k nějaké psí modlitbě, s tichým cukáním.

Stárnutí je končina neznámá pro každého z nás, a je jedno, že lidé stárnou už od narození. Jsou horší věci než strávit poslední roky života podřimováním vedle někoho, koho máme rádi, a snít o tom, co bylo a co by ještě být mohlo.

Shira byla sladké malé štěně, které s vlajícíma ušima skotačilo na louce. Při tom se někdy zamotala do svých moc velkých tlapek a skutálela se do trávy, ale okamžitě se zvedla na nohy a honila nějakého motýla, kterého vystrašila. Až do padnutí. Štěněcí roky přešly v pubertu a léta klackovská. Následovalo mnoho krásných společných let s dospělým psem. A pak nadešel ten den, kdy jsem zjistila, že se z někdejšího potřeštěného chlupatého psiska stala seniorka, která radši polehává na pohovce, než by se honila za míčkem, a jejíž klouby při vstávání zavržou. V podstatě se mi vedlo podobně. Jediný rozdíl mezi námi byl, že Shira stárла zrychleně.

Jedna moje kamarádka se i v sedmdesáti brání, aby ji označovali za „starou“. Můj známý zase dostal od svých dětí k pětasedmdesátinám dárek v podobě zaoceánské plavby pro seniory. Nepřijal ho, protože se nepočítá mezi „staré lidi“.

Já jsem se celý život těšila na stáří, které pro mě bude znamenat osvobození od mnoha společenských očekávání a tlaků. Konečně budu moci dělat všechno,